

СЕКЦІЯ 7. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Березюк В. О.

*аспірант кафедри маркетингу імені А. Ф. Павленка,
Київський національний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

Бачуріна Д. М.

*студентка,
Київський національний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-366-1-26>

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОШТОВО-ЛОГІСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ В УКРАЇНІ

Ринок логістики та експрес-доставки в Україні в цілому достатньо суттєво постраждав за роки війни. Було суттєво пошкоджено логістичну інфраструктуру, суттєво заблоковано морські перевезення (особливо після відміни зернової угоди), ускладнено ситуацію на кордонах, в тому числі західних. Лише від блокування кодонів зі сторони Польщі було втрачено близько 8 млрд грн за 4 місяці.

Така ситуація особливо сприятлива в умовах скорочення ВВП України на 25% за два роки. Окрім того, в Україні погіршилася ситуація з величиною та структурою бюджетного дефіциту, підвищився рівень боргового тягаря (перевищення критичного рівня в 60% до ВВП). Також за два роки зменшилася численність населення мінімум на 6,5 млн осіб або на 20% до довоєнного рівня. До 20% території залишаються окупованими, а рівень міжнародної підтримки вийшов на тенденцію до скорочення після провалу контрнаступу ЗСУ в 2023 році. Позитивним можна вважати такий політичний фактор як набуття статусу Кандидата на вступ до ЄС та старт відповідних переговорів <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report>.

На рис. 1. наведено динаміку обсягів реалізації в секторі Н КВЕД України – транспорт, складська логістика, поштова та кур'єрська діяльність.

Рис. 1. Обсяги реалізації в секторі Н КВЕД України, млрд грн
Джерело: [1]

В цілому внесок сектору у ВВП України становить близько 3,9%, що робить його важливим в розрізі аналітики та досліджень в контексті пошуку резервів відновлення вітчизняної економіки [2].

В 2021 році обсяги реалізації в секторі досягли 645,5 млрд грн. Приріст до року становив 17,2%. В 2020 році, коли діяли карантинні обмеження обсяги становили 558,4 млрд грн (зниження на 7,4% до 2019 року). Середньорічний темп приросту за період 2016–2019 років перевищував 12%.

За перший рік війни обсяги реалізації номінально скоротилися на 17,2%. Реальне скорочення місткості ринку перевищило 35%. Вартісні обсяги реалізації в секторі склали 542 млрд грн. Дані обсяги відповідали номінально рівню 2018 року. За попередніми даними, за 2023 рік обсяги суттєво зросли – на 21,3%, однак, зростання більшою мірою є номінальним. Обсяги реалізації в 657,4 млрд грн в реальному вираженні відстають від довоєнних приблизно на 25%.

ТОВ «Нова Пошта» лідер не тільки сегменту експрес-доставки, а і в цілому сектору. На ринку експрес логістики компанія має близько 68% місткості. Головний конкурент – державне підприємство

«Укрпошта», яке займає близько 27%. Частка інших операторів не більше 5%. На ці 5% за останні роки припадали «Міст Експрес», «Делівері» та «Ін-Тайм». На сьогодні в даному сегменті склалася своєрідна дуополія з вираженим лідером.

Однак, більш актуально порівнювати ТОВ «Нова Пошта» з іншими приватними логістичними операторами (табл. 1).

Таблиця 1

**Ключові конкуренти ТОВ «Нова Пошта»
в секторі логістичних операторів**

Компанія	Показник 2022 рік			
	Виручка, млрд грн	Прибуток (Збиток), млрд грн	Динаміка виторгу, %	Рентабельність, %
Нова пошта	23,7	2,1	14	8,86
Укрпошта	10,3	-1,258	-7,6	-
Лемтранс	8,6	0,805	-12	9,36
Логістик Юніон	5,4	2,6	7	48,15
Промвагонотранс	3,4	0,058	103	1,71
Транс-Логістик	3,3	0,367	16	11,12

Джерело: [2]

ТОВ «Нова Пошта» серед найбільших операторів має найбільші показники доходів та одні з найбільших прибутків за 2022 рік. АТ «Укрпошта» за 2022 рік більше ніж у два рази відстає від лідера. Окрім того, АТ «Укрпошта» – єдине підприємство з лідерів, яке має збитковий стан (оцінюється в 1,258 млрд грн). «Логістик Юніон» та «Транс Логістик» – компанії одного власника, які обслуговують мережу закладів «АТБ». «Логістик Юніон» при цьому є лідером галузі за рівнем рентабельності, яка досягає майже 50% за 2022 рік. Вони є достатньо прибутковими та динамічно зростаючими структурами. За величиною виручки, навіть у сумі вони мають в 2,5 рази менші обсяги ніж у ТОВ «Нова Пошта». «Лемтранс» – транспортна компанія знизилася за величиною виторгу до 8,6 млрд грн, однак, змогла зберегти прибутковість власного бізнесу. «Промвагонотранс» серед лідерів виділяється вкрай швидкою динамікою приросту – за рік виторг підвищився більше ніж у 2 рази.

Лідери ринку суттєво розширили свій функціонал за 2022–2023 року. Було успішно розгорнуто мережу логістики на

деокупованій території, в тому числі за рахунок запуску мобільних відділень на базі BDF контейнерів та модульних конструкцій. Впроваджено роботизовану технологію збору та комплектації замовлень, розширено електротранспорт для адресного обслуговування з метою декарбонізації логістики. Розроблено новий функціонал калькулятора фрахових перевезень та впроваджено цифрові тач-екрани для оптимізації процесу самообслуговування. Запущено пілотний проект холодного пакування з USAID та прийнято рішення забезпечення орендою з послугою прання на всіх відділеннях (спільно з компаніями МСБ, Сільпо та іншими.). Створено стартап-студії та інноваційні відділення для підтримки та інвестування в українське R&D та IT. ТОВ «Нова Пошта» закуплено підводні роботи для підтримки ДСНС, запущено проект ПУДО для підтримки малого і середнього бізнесу. Керівництво підготувало фінансовий прогноз на період до червня 2023 року, показавши здатність компанії функціонувати як безперервно діючого підприємства в умовах військових дій [3].

Основними трендами та тенденціями розвитку ринку логістичних операторів України можна виділити наступне:

- зміна значимості видів транспорту. Навіть до 2022 року частка водного транспорту постійно скорочувалася (за 2021 рік склала всього близько 1% за вантажообігом). В 2022 році близько 70% водних перевезень були переведені на залізничний та автомобільний транспорт. Перспективи відновлення морського транспорту в умовах блокування портів не прослідковуються;

- внутрішня релокація логістичних вузлів державних та приватних структур. В рамках антикризового менеджменту, превентивної та реакціоністської політики численні підприємства великого та середнього бізнесу України перемістили свої розподільчі центри та транспортні коридори в західні регіони країни. Саме Львів за останні два роки набув значення ключового логістичного хабу країни. Одеська та Херсонська області, навпаки, втратили свої логістичні позиції;

- посилення співпраці з державою. Логістичні оператори, особливо критичного значення для економіки, стали співпрацювати з державою в розрізі гуманітарної та воєнної логістики. Це позитивно вплинуло на забезпечення військового сектору, однак, не обійшлося і без втрат зі сторони співробітників логістичних операторів;

- розвиток індустріальних парків. За останні роки в формування та розвиток індустріальних парків активно залучаються кошти від

зарубіжних та національних донорів. Робиться це з ціллю залучення акумульованих коштів в процес повоєнного відновлення України. На сьогодні, близько 10–15% індустриальних парків можуть бути перетворені на розвинені логістичні хаби [4].

У висновках відзначимо, що незважаючи на виклики та проблеми сектору логістики, за 2022–2023 роки підприємства галузі адаптувалися під нові умови та зайшли шляхи для удосконалення своєї діяльності, оптимізації кадрових та фінансових можливостей, а також сформувавши вектор стратегічного розвитку на засадах стабільного зростання та національного партнерства.

Література:

1. Державна служба статистики України. Обсяги реалізованої продукції за секторами КВЕД. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/pssg/orpsg_ek_2010_2021_ue.xlsx (дата звернення: 10.04 2024).

2. Видання Forbes. 200 лідерів української економіки. URL: <https://forbes.ua/ratings/200-lideriv-ukrainskoi-ekonomiki-08112023-17066> (дата звернення: 10.04 2024).

3. Сайт компанії NOVA. Звітність. URL: <https://novaposhta.ua/partners/id/10030> (дата звернення: 10.04 2024).

4. Галузеве видання Property Times. Логістика в Україні: зміна фокуса та перспективи відновлення. URL: https://propertytimes.com.ua/industrialnaya_nedvizhmost/logistika_v_ukrayini_zmina_fokusa_ta_perspektivi_vidnovlennya (дата звернення: 10.04 2024).